

Andrzej Michór

Uniwersytet Opolski

ORCID 0000-002-4236-0667

amichor@uni.opole.pl

Publicznoprawna reglamentacja obrotu złotem dewizowym i złotem inwestycyjnym

Słowa kluczowe: złoto inwestycyjne, złoto dewizowe, prawo dewizowe

Streszczenie. Celem opracowania jest omówienie problematyki publicznoprawnej reglamentacji obrotu złotem dewizowym i inwestycyjnym. W opracowaniu omówiono wybrane przepisy Prawa probierczego, Prawa dewizowego, ustawy o podatku od towarów i usług oraz ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Sformułowano tezę, że reglamentacja obrotu złotem dewizowym oraz inwestycyjnym powinna zapewniać bezpieczeństwo obrotu z zachowaniem ochrony celów fiskalnych Państwa. Konieczne jest jednak takie ukształtowanie instrumentów ewidencyjnych i kontrolnych, aby nie naruszać zaufania administrowanych do organów państwa i ograniczyć szarą strefę. Pozytywnie oceniono przepisy Prawa dewizowego. Zaproponowano rozważenie zmian legislacyjnych ograniczających obowiązki ewidencyjne w zakresie obrotu złotem inwestycyjnym. Kompleksowo omówiono pojęcie złota dewizowego oraz inwestycyjnego, zwracając uwagę na różnice między definicjami.

Public law rationing of the circulation of foreign exchange gold and investment gold

Keywords: investment gold, foreign exchange gold, foreign exchange law

Summary. The purpose of the study is to discuss the issue of public-legal rationing of trade in foreign exchange and investment gold. The study discusses selected provisions of the Probate Law, the Foreign Exchange Law, the Law on Goods and Services Tax and the Law on Counteracting Money Laundering and Terrorist Financing. The thesis is formulated that the rationing of trade in foreign exchange and investment gold should ensure the security of trade, while protecting the fiscal objectives of the State. However, it is necessary to shape the record-keeping and control instruments in such a way as not to violate the confidence of the administered in the state authorities and limit the grey market. The provisions of the Foreign Exchange Law were assessed positively. It has been proposed to consider legislative changes limiting record-keeping obligations in the trading of investment gold. The concept of foreign exchange gold and investment gold was comprehensively discussed, noting the differences between the definitions.

Wstęp

Kryzys na rynkach światowych, epidemia COVID-19 i toczące się konflikty zbrojne, w połączeniu z procesami inflacyjnymi, które dotknęły świat, spowodowały renesans zainteresowania złotem jako „bezpieczną przystanią” dla inwestorów oraz instrumentem realnej wyceny aktywów. Co istotne, zainteresowanie to widoczne jest tak po stronie banków centralnych, które od kilku lat intensywnie zwiększają swoje inwestycje w ten kruszec, jak i po stronie inwestorów indywidualnych¹.

Celem opracowania jest przybliżenie problematyki publicznoprawnej reglamentacji obrotu złotem dewizowym i inwestycyjnym, wskazanie kluczowych problemów związanych z tym obrotem, jak też dokonanie próby oceny obowiązujących rozwiązań prawnych, w tym ich krytycznej analizy.

W piśmiennictwie wskazuje się, że zwrot „reglamentacja dewizowa” używany jest w doktrynie prawa dewizowego, natomiast ustawodawstwo dewizowe posługuje się innymi pojęciami, takimi jak ograniczenia, obowiązki, zasady postępowania. Przez reglamentację w prawie dewizowym należy rozumieć ogół ograniczeń stosowanych przez ustawodawcę dewizowego, a przejawia się ona tym, że jej stosowanie polega na wykorzystaniu różnych środków i instrumentów występujących często w złożonych konfiguracjach².

Rozważając problematykę reglamentacji obrotu złotem dewizowym i inwestycyjnym, należy w pierwszym rzędzie odwołać się do przepisów Prawa probierczego³. Jego przepisy mają na celu zapewnienie pewności obrotu metalami szlachetnymi, wprowadzając pojęcie metalu szlachetnego. Stanowią pierwszy element regulacji rynku tych metali.

Drugim aktem prawnym normującym obrót złotem jest Prawo dewizowe⁴. W aktualnym stanie prawnym poziom reglamentacji obrotu złotem dewizowym jest niski. Ma on na celu przede wszystkim zabezpieczenie pewności obrotu na rynku.

Trzecim aktem prawnym normującym obrót złotem jest ustawa o podatku od towarów i usług⁵, która reguluje problematykę złota inwestycyjnego. W odniesieniu do złota inwestycyjnego reglamentacja wyraża się w obowiązku ewidencjonowania

¹ Szerzej zob. m.in. T. Witkiewicz, *Inwestowanie w złoto i srebro*, Szczecin 2015, s. 61-74; A. Lejman-Gąska, *Złoto jako środek tezauryzacji na tle innych kierunków lokowania wolnych środków finansowych w postaci materialnej przez polskie gospodarstwa domowe w dobie pandemii COVID-19*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie” 2021, nr 4, s. 69-85.

² Zob. Z. Ofiarski, *Prawo dewizowe. Komentarz*, Warszawa 2003, s. 91-92.

³ Ustawa z dnia 1 kwietnia 2011 r. – Prawo probiercze, t.j. z 2023 r. poz. 536 z późn. zm., dalej: Pr.prob.

⁴ Ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe, t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 309 z późn. zm., dalej: Pr.d.

⁵ Ustawa z dnia 11 marca 2004 r., t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 361 z późn. zm., dalej: u.p.t.u.

transakcji nałożonego na podatników dokonujących dostaw takiego złota. Wynika to ze specyficznego unormowania transakcji w zakresie podatku od towarów i usług. Obowiązek ewidencjonowania jest zasadny w kontekście możliwych nadużyć związanych ze zmianą statusu złota z inwestycyjnego na nieposiadające takiego przymiotu, a w konsekwencji uszczupień należnych podatków. Budzi jednak istotne wątpliwości u inwestorów indywidualnych, którzy obawiają się pozostawiania w ewidencji nie tyle z uwagi na nielegalne pochodzenia ich środków przeznaczonych na nabycie złota, lecz ze względu na bezpieczeństwo ich inwestycji. Bolesne doświadczenia historyczne związane z reglamentacją obrotu i posiadania złota, zwłaszcza w kontekście niepewnej sytuacji międzynarodowej oraz procesów „psucia pieniądza”, powodują zasadne obawy, że państwo w jakiś sposób może wywłaszczyć właścicieli złota czy nałożyć na nich rozmaite obciążenia publicznoprawne, takie jak choćby przymusowa sprzedaż złota po urzędowo ustalonym nierynkowym kursie⁶. Efektem tych obaw może być unikanie przez pewną grupę inwestorów sprzedawców prowadzących ewidencję, co przełoży się na mniejsze wpływy podatkowe oraz ograniczenie bezpieczeństwa obrotu.

W końcu do obrotu złotem odnoszą się przepisy ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu⁷ wprowadzające m.in. szczególne regulacje dotyczące dokonywania zgłoszeń transakcji, w tym w ramach działalności kantorowej.

W konsekwencji należy sformułować tezę, że reglamentacja obrotu złotem dewizowym oraz inwestycyjnym powinna zapewniać bezpieczeństwo obrotu, z zachowaniem ochrony celów fiskalnych Państwa. Konieczne jest jednak takie ukształtowanie instrumentów ewidencyjnych i kontrolnych, aby nie naruszać zaufania administrowanych do organów państwa i ograniczyć szarą strefę.

Praca stanowi omówienie wybranych problemów związanych z jej przedmiotem, stąd pewne aspekty są jedynie zasygnalizowane, co dotyczy zwłaszcza kwestii, które już były przedmiotem dogłębnej analizy w piśmiennictwie.

W opracowaniu zastosowano metodę dogmatycznoprawną.

1. Regulacje Prawa probierczego

Prawo probiercze określa zasady i warunki wprowadzania do obrotu wyrobów z metali szlachetnych oraz obrotu nimi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; zasady i tryb przeprowadzania badań i oznaczania wyrobów z metali szlachetnych

⁶ Na temat ewolucji ograniczeń w obrocie złotem dewizowym zob. m.in. Z. Bidziński, K. Sosnowski, *Ustawodawstwo dewizowe*, Warszawa 1974, s. 21-30; T. Borkowski, S. Jerzak, *Polskie prawo dewizowe*, Warszawa 2003, s. 28-50.

⁷ Ustawa z dnia 1 marca 2018 r., t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1124 z późn. zm., dalej: u.p.p.p.f.t.

oraz wyrobów zawierających metale szlachetne; obowiązujące próby dla wyrobów z metali szlachetnych; organizację administracji probierczej; zasady nadzoru nad wykonywaniem przepisów ustawy.

Metalami szlachetnymi w rozumieniu ustawy są platyna, pallad, złoto i srebro, jak też metale z grupy platynowców: iryd, osm, rod i ruten – w stanie czystym albo w stopach z innymi metalami. Wyrób z metalu szlachetnego to wyrób, w którym zawartość metalu szlachetnego nie jest niższa niż zawartość odpowiadająca najniższej próbie obowiązującej dla danego metalu szlachetnego. Natomiast wyrób dawnego pochodzenia to wyrób z metalu szlachetnego: wpisany do rejestru za- bytków lub do inwentarza muzealiów lub oznaczony dającymi się zidentyfikować cechami probierczymi stosowanymi przed rokiem 1962, lub wytworzony przed rokiem 1962, oznaczony cechami niedającymi się zidentyfikować lub nieposiadający żadnych oznaczeń, którego wartość historyczna lub artystyczna jest tak znaczna, że wartość metalu szlachetnego użytego do wytworzenia tego wyrobu przy ustalaniu jego wartości rynkowej stanowi czynnik drugorzędny⁸.

W myśl przepisów Prawa probierczego wprowadzenie do obrotu to udostępnienie, nieodpłatnie albo za opłatą, po raz pierwszy wyrobu z metalu szlachetnego w celu jego używania lub sprzedaży. Natomiast obrót to każdorazowe udostępnienie wprowadzonego do obrotu wyrobu z metalu szlachetnego w celu jego używania lub sprzedaży⁹. Ustawodawca uzależnił przy tym dopuszczalność wprowadzania do obrotu wyrobów z metali szlachetnych i bycia przedmiotem obrotu na terytorium Polski od spełnienia co najmniej jednego z następujących warunków: są one oznaczone polskimi cechami probierczymi; cechami probierczymi, których obowiązek uznawania wynika z wiążących Polskę umów międzynarodowych; cechami probierczymi, na podstawie których dopuszczono wyroby z metali szlachetnych do obrotu w państwach członkowskich Unii Europejskiej, w państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronach umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub w Republice Turcji; posiadają świadectwo badania. Wprowadzono przy tym szereg wyjątków od powyższej zasady. Należą do nich m.in. wyroby dawnego pochodzenia; narzędzia i aparaty lub ich części służące do celów naukowych i przemysłowych; monety, które są albo były znakami pieniężnymi stanowiącymi prawny środek płatniczy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo w innych państwach, oraz monety przeznaczone na cele kolekcjonerskie oraz inne, których sprzedaż prowadzi Narodowy Bank Polski, chociażby stanowiły części składowe wyrobów z metali szlachetnych; surowce, półfabrykaty oraz złom¹⁰.

⁸ Zob. art. 2 Pr.prob.; art. 3 pkt 1-2 Pr.prob.

⁹ Zob. art. 3 pkt 4-5 Pr.prob.

¹⁰ Zob. art. 4 oraz art. 6 Pr.prob.

Ustawodawca ustalił następujące obowiązujące próby dla złota: a) 0,999, b) 0,960, c) 0,750, d) 0,585, e) 0,500, f) 0,375, g) 0,333. W konsekwencji wyrób ze złota o próbie niższej niż 0,333 nie będzie uważany za wyrób z metalu szlachetnego¹¹. Definicja ta znajdzie zastosowanie dla zdefiniowania pojęcia złota dewizowego¹². Złotem dewizowym będzie zatem jedynie złoto uważane za wyrób z metalu szlachetnego w rozumieniu Prawa probierczego. Natomiast przepisy ustawy o podatku od towarów i usług na potrzeby tej ustawy definiują złoto inwestycyjne, która to definicja nie pokrywa się z pojęciem wyrobu z metalu szlachetnego w rozumieniu Prawa probierczego.

Naruszenie przepisów Prawa probierczego stanowi wykroczenie. Zgodnie z art. 45 Pr.prob. kto wbrew przepisom art. 4 Pr.prob. wprowadza do obrotu wyroby z metali szlachetnych lub dokonuje obrotu nimi, podlega karze grzywny. Wedle art. 46 Pr.prob. kto uniemożliwia lub utrudnia organom administracji probierczej wykonywanie zadań w zakresie sprawowania nadzoru przez uniemożliwianie lub utrudnianie wstępu na teren nieruchomości lub do pomieszczeń, odmowę udostępnienia dokumentów lub innych dowodów, o których mowa w art. 41 Pr.prob., uniemożliwianie gromadzenia i zabezpieczania dowodów naruszenia przepisów ustawy – podlega karze grzywny. Stosownie do art. 47 Pr.prob. kto nie dopełnia obowiązków określonych w art. 6 ust. 2 i 3, art. 8, art. 18 ust. 2 lub art. 19 ust. 1 i 5 Pr.prob., podlega karze grzywny.

2. Regulacje Prawa dewizowego

Ustawodawca zdefiniował złoto dewizowe w art. 2 ust. 1 pkt 13 Pr.d. Zgodnie z tym przepisem złotem dewizowym jest złoto w stanie nieprzerobionym¹³ oraz w postaci sztab, monet bitych po 1850 r., a także półfabrykatów, z wyjątkiem stosowanych w technice dentystycznej; złotem dewizowym są również przedmioty ze złota zazwyczaj niewytwarzane z tych kruszców¹⁴. Do złota dewizowego nie można w szczególności zaliczyć złomu złota, jak też wyrobów jubilerskich z tego metalu¹⁵. Wykładni pojęcia złota dewizowego należy przy tym dokonywać z uwzględnieniem

¹¹ Zob. art. 3 pkt 1 Pr.prob. w zw. z art. 24 ust. 1 pkt 3 Pr.prob.

¹² Por. W. Wójtowicz, [w:] W. Wójtowicz, A. Gorgol, *Prawo dewizowe z komentarzem*, Lublin 2011, s. 33; T. Grzegorzczak, *Ustawa Prawo dewizowe. Komentarz*, Warszawa 2003, s. 29; T. Borkowski, S. Jerzak, *op. cit.*, s. 160.

¹³ Stan nieprzerobiony to surowiec taki jak piasek, grudki, samorodki. Zob. T. Grzegorzczak, *op. cit.*, s. 29.

¹⁴ W piśmiennictwie wskazuje się, że wyrobami takimi są np. talerze, popielniczki, sztucce, złote ramy, żyrandole. Zob. W. Wójtowicz, *op. cit.*, s. 34; Z. Ofiarski, *Prawo...*, s. 51; F. Prusak, *Prawo dewizowe. Komentarz*, Warszawa 2001, s. 62.

¹⁵ Zob. wyrok SA w Poznaniu z 5.10.2006 r., I ACa 440/06 LEX nr 298573 oraz powołane piśmiennictwo.

definicji metalu szlachetnego sformułowanej w Prawie probierczym¹⁶. W konsekwencji nie każdy wyrób ze złota taki jak moneta czy sztaba stanowić będzie złoto dewizowe, lecz tylko wyrób z metalu szlachetnego.

Zbigniew Ofiarski wskazuje, że różnica między monetą i sztabą pod względem weryfikacji ich autentyczności polega na tym, że złota moneta nie jest zapakowana, natomiast sztaby są zamieszczane w zintegrowanych pudełkach z certyfikatem¹⁷. Istotnie, zazwyczaj monety i sztaby występują w obrocie w tej formie. Nie jest to jednak wymóg normatywny. Co więcej, w obrocie często spotykane są złote monety z gradingiem, zapakowane w specjalistyczne plastikowe pudełka gradingowe, zwane potocznie trumienką¹⁸, trwale zamknięte, ze wskazaniem stopnia zachowania oraz potwierdzeniem autentyczności. Dotyczy to zazwyczaj cenniejszych egzemplarzy, ale nie jest niczym wyjątkowym również dla monet o przeciętnej wartości, to jest około 1000–2000 zł. Jednocześnie status złota dewizowego posiadać będzie sztabka złota bez certyfikatu, choć oczywiście zweryfikowanie jej autentyczności oraz cech probierczych będzie utrudnione. Pewne problemy pod względem definicyjnym mogą pojawiać się w stosunku do obecnych na rynku emisji monet prywatnych – zazwyczaj fantazyjnych, niezwiązanych z publicznym emitentem i niestanowiących prawnego środka płatniczego ani w przeszłości, ani obecnie. Dla zdefiniowania złotej monety pomocna może być regulacja art. 6 Pr.prob., która odróżnia monety, które są albo były znakami pieniężnymi stanowiącymi prawny środek płatniczy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo w innych państwach, oraz monety przeznaczone na cele kolekcjonerskie oraz inne, których sprzedaż prowadzi Narodowy Bank Polski (dalej: NBP). Prywatna emisja posiada zatem status monety przeznaczonej na cele kolekcjonerskie. Analogicznie rzecz się ma z fałszywymi złotymi monetami – jeżeli spełniają wymogi Prawa probierczego. Przykładem takich monet są słynne „belgijki” – fałszywe 20-dolarówki, odlewane w szczególności w Belgii ze złota o właściwej wadze i próbie po zakazie gromadzenia złota wprowadzonym w USA w 1933 r.¹⁹

Należy zauważyć, że monety przybierają, co prawda, zazwyczaj formę krążków, ale w obrocie kolekcjonerskim występują monety w rozmaitych postaciach m.in. figurek (np. Niue: Kot w butach kolorowany o nominale 2 dolarów Niue), sztabek (np. sztabkomoneta Niue: Silver Note Coinbar) czy piramidy (np. Isle of Man: Tutankhamun – Death Mask). Forma ta ma jednak znaczenie wtórne dla zakwalifi-

¹⁶ Por. W. Wójtowicz, *op. cit.*, s. 33; T. Grzegorzczak, *op. cit.*, s. 30; T. Borkowski, S. Jerzak, *op. cit.*, s. 160.

¹⁷ Z. Ofiarski, *Kontrola obrotu złotem inwestycyjnym oraz złotem dewizowym w Rzeczypospolitej Polskiej – uwarunkowania i zasadnicze dylematy*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2023, vol. 28, nr 2, s. 203.

¹⁸ Na temat pudełek gradingowych i gradingu zob. m.in. T. Witkiewicz, K. Wąsala, *Numizmatyka bez tajemnic*, Szczecin 2009, s. 122; T. Witkiewicz, *op. cit.*, s. 216.

¹⁹ Na temat „belgijek” zob. T. Witkiewicz, *op. cit.*, s. 215.

kowania przedmiotu ze złota jako złota dewizowego. Jeżeli bowiem posiada stempel urzędowy NBP lub właściwego organu innego kraju, przedmiot taki zakwalifikowany będzie jako moneta. Jeżeli natomiast będzie to stempel prywatnego emitenta, to właściwe będzie uznanie go za monetę kolekcjonerską, a w razie wątpliwości – za przedmiot ze złota zazwyczaj niewytwarzany z tego kruszcu.

Wartościami dewizowymi w rozumieniu Prawa dewizowego są zagraniczne środki płatnicze oraz złoto dewizowe i platyna dewizowa²⁰. Natomiast obrotem dewizowym jest obrót dewizowy z zagranicą oraz obrót wartościami dewizowymi w kraju²¹. Należy podkreślić, że ustawodawca wprowadził ogólną zasadę, zgodnie z którą dokonywanie obrotu dewizowego jest dozwolone. Ograniczenia tej zasady określono w art. 9 Pr.d., w zakresie których nie udzielono zezwoleń dewizowych, o których mowa w art. 5 Pr.d. Nadto ograniczenia mogą wynikać z art. 10 Pr.d.²² Jednocześnie zastrzeżono, że ograniczeń takich nie stosuje się do obrotu dewizowego, o ile jedną z jego stron jest Skarb Państwa, w zakresie, w jakim jest reprezentowany przez ministra właściwego do spraw budżetu, finansów publicznych i instytucji finansowych lub ministra właściwego do spraw aktywów państwowych; Narodowy Bank Polski; organ władzy publicznej podejmujący czynności w postępowaniu karnym, cywilnym lub administracyjnym, w tym zabezpieczającym lub egzekucyjnym. Ograniczeń określonych w art. 9 Pr.d. nie stosuje się nadto do obrotu dewizowego dokonywanego z udziałem banków, instytucji płatniczych, instytucji pieniądza elektronicznego, biur usług płatniczych lub innych podmiotów mających siedzibę w kraju, w zakresie działalności podlegającej nadzorom: bankowemu, ubezpieczeniowemu, emerytalnemu, nad instytucjami płatniczymi, instytucjami pieniądza elektronicznego, biurami usług płatniczych lub nad rynkiem kapitałowym, prowadzonej przez te podmioty na rachunek własny lub rachunek osób trzecich uprawnionych na podstawie ustawy lub zezwolenia dewizowego do dokonania obrotu dewizowego podlegającego tym ograniczeniom²³. Dodatkowo zastrzeżono, że swoboda obrotu dewizowego z zagranicą wynikająca z ustawy nie narusza ograniczeń w jego dokonywaniu wynikających z innych ustaw²⁴.

Dokonywanie obrotu dewizowego odbywa się z uwzględnieniem obowiązków określonych w ustawie, o ile z przepisów wydanych na jej podstawie, zezwolenia dewizowego lub przepisów dotyczących organów lub podmiotów wymienionych

²⁰ Zob. art. 2 ust. 1 pkt 8 Pr.d.

²¹ Zob. art. 2 ust. 1 pkt 16 Pr.d. Pojęcia obrotu dewizowego z zagranicą oraz obrotu wartościami dewizowymi w kraju zdefiniowano w art. 2 ust. 1 pkt 17-18 Pr.d.

²² Art. 3 ust. 1 Pr.d.

²³ Art. 9 ust. 2-3 Pr.d.

²⁴ Art. 9 ust. 4 Pr.d.

w art. 3 ust. 2 i 3 Pr.d. nie wynikają odrębne obowiązki²⁵. Spośród ograniczeń określonych w art. 9 Pr.d. w odniesieniu do złota dewizowego zastosowanie może znaleźć unormowanie art. 9 pkt 7 lit. e Pr.d. Zgodnie z tym przepisem ograniczeniom podlega nabywanie przez rezydentów, zarówno bezpośrednio, jak i za pośrednictwem innych podmiotów wartości dewizowych zbywanych przez nie-rezydentów z krajów trzecich, w zamian za inne wartości dewizowe lub krajowe środki płatnicze²⁶.

Szersze zastosowanie może natomiast w odniesieniu do złota dewizowego znaleźć regulacja art. 10 Pr.d. W zakresie obrotu dewizowego z zagranicą mogą być wprowadzane szczególne ograniczenia, o ile są one niezbędne w celu: wykonania decyzji organów organizacji międzynarodowych, których członkiem jest Polska; zapewnienia porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego; zapewnienia równowagi bilansu płatniczego, w razie ogólnej jego nierównowagi lub nagłego załamania albo powstałego w tym zakresie zagrożenia; zapewnienia stabilności waluty polskiej, w razie nagłych wahań jej kursu albo powstałego w tym zakresie zagrożenia. Ograniczenia w celach, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1 i 2 Pr.d., może wprowadzać Rada Ministrów w drodze rozporządzenia. Natomiast ograniczenia w celach, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 3 i 4 Pr.d., może wprowadzać Rada Ministrów w drodze rozporządzenia, ale po zasięgnięciu opinii Rady Polityki Pieniężnej. Ograniczenia takie mogą obowiązywać do czasu przezwyciężenia powstałych trudności z bilansem płatniczym lub stabilnością waluty polskiej lub ustania powstałego w tym zakresie zagrożenia, nie dłużej jednak niż przez 6 miesięcy od dnia ich wejścia w życie, z zastrzeżeniem art. 62 Pr.d. Ustawodawca, przyznając Radzie Ministrów kompetencje do zastosowania szczególnych ograniczeń w zakresie obrotu dewizowego z zagranicą, nie precyzuje jednak ani rodzajów, ani istoty takich ograniczeń. W piśmiennictwie wyrażane były także obawy, że przesłanki ich wprowadzenia również są ujęte na tyle ogólnie, że może powstać obawa o ich niewłaściwą interpretację czy nawet niekonstytucyjność²⁷. Tomasz Grzegorzczak zauważa, że o ile brak regulacji w kwestii rodzajów ograniczeń rzeczywiście trudno należy uznać za w pełni poprawny, o tyle samo ujęcie przesłanek szczególnych ograniczeń dewizowych, poza przesłanką potrzeby zapewnienia porządku lub bezpieczeństwa publicznego, nie jest ogólnikowe²⁸. Z uwagami tymi należy się zgodzić. Jednocześnie wypada zauważyć, że taki „wentyl bezpieczeństwa” jest niezbędny w sytuacjach nadzwyczajnych, w tym niestabilnej sytuacji między-

²⁵ Art. 3 ust. 5 Pr.d.

²⁶ Zob. art. 9 pkt 14 Pr.d.

²⁷ Zob. E. Fojcik-Mastalska, *Prawo dewizowe. Komentarz*, Wrocław 2008, s. 59; W. Wójtowicz, *op. cit.*, s. 143.

²⁸ T. Grzegorzczak, *op. cit.*, s. 75.

narodowej. Józef Jan Skoczylas trafnie zauważa, że wprowadzona liberalizacja prawa dewizowego wymaga stworzenia mechanizmów usztywnienia gospodarki dewizowej w sytuacjach szczególnych, tzn. zagrażających stabilności finansowej i politycznej państwa²⁹.

Dla odstąpienia od ograniczeń określonych w art. 9 Pr.d. oraz obowiązków określonych w art. 18 i art. 25 ust. 1 Pr.d. niezbędne jest uzyskanie ogólnego albo indywidualnego zezwolenia dewizowego w zakresie i na warunkach określonych w takim zezwoleniu. Zezwoleń takich udziela się, jeżeli nie zagraża to interesowi publicznemu lub międzynarodowym zobowiązaniom wiążącym Rzeczpospolitą Polską³⁰.

Organem uprawnionym do udzielenia ogólnego zezwolenia dewizowego jest minister właściwy do spraw finansów publicznych. Zezwolenie takie przybiera formę rozporządzenia, które należy zaliczyć do kategorii aktów normatywnych administracji finansowej³¹. Wydając takie rozporządzenie, Minister Finansów nie musi się porozumiewać z Prezesem NBP, jak miało to miejsce na gruncie Prawa dewizowego z 1989 r. W piśmiennictwie zauważa się, że pewne wątpliwości może budzić konstrukcja powyższej delegacji ustawowej. Powinna ona bowiem wskazywać wytyczne dotyczące treści aktu, a takich brak w omawianej regulacji³². Zezwolenie może dotyczyć wszystkich lub rodzajowo określonej kategorii podmiotów oraz wszystkich lub rodzajowo określonych czynności. W wykonaniu upoważnienia ustawowego Minister Finansów dnia 20 kwietnia 2009 r. wydał rozporządzenie w sprawie ogólnych zezwoleń dewizowych³³. W tym miejscu należy zauważyć, że w piśmiennictwie trafnie zauważa się, że ogólne zezwolenie dewizowe nie eliminuje zakazu z art. 9 Pr.d. w odniesieniu do złota dewizowego, a co za tym idzie, rezydent zainteresowany nabyciem złota dewizowego od nierezydenta z kraju trzeciego powinien wystąpić z wnioskiem do Prezesa NBP o wydanie indywidualnego zezwolenia dewizowego³⁴.

Indywidualne zezwolenie dewizowe jest wymagane na odstąpienie od ograniczenia lub obowiązku, o których mowa w art. 5 Pr.d., w zakresie których nie udzielono ogólnego zezwolenia dewizowego albo udzielono takiego zezwolenia, ale na innych warunkach niż te, na których ma nastąpić odstąpienie (art. 8 ust. 1 i 2 Pr.d.). To ostatnie zastrzeżenie ma charakter przepisu wyjaśniającego *a priori* mogące się rodzić wątpliwości. Eugenia Fojcik-Mastalska trafnie wskazuje, że nie można stosować wykładni rozszerzającej także przy interpretowaniu treści

²⁹ J.J. Skoczylas, *Prawo dewizowe. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 78.

³⁰ Zob. art. 5 oraz art. 6 ust. 1 Pr.d.

³¹ Z. Ofiarski, *Prawo...*, s. 95.

³² Zob. R. Kubiak, *Prawo dewizowe*, Warszawa 2009, s. 90-91.

³³ Dz.U. Nr 69, poz. 597.

³⁴ Z. Ofiarski, *Kontrola obrotu...*, s. 208.

zezwoleń ogólnych, zawężając zakres rygorów ustawowych, a wszelkie przepisy tego rodzaju muszą być rozumiane bardzo ściśle. Natomiast skutkiem działania w obrocie dewizowym bez wymaganego zezwolenia jest w sferze cywilnoprawnej bezwzględna nieważność danej czynności³⁵.

Sprawy związane z udzielaniem indywidualnych zezwoleń dewizowych są rozstrzygane przez Prezesa NBP w drodze decyzji administracyjnej. Prezes NBP może upoważnić do załatwiania spraw, o których mowa w ust. 2, wyłącznie dyrektorów departamentów Centrali NBP oraz dyrektorów oddziałów NBP lub jednostek równorzędnych (art. 8 ust. 5 Pr.d.). Postępowanie tak przed Prezesem NBP działającym osobiście, jak i działającymi w imieniu prezesa NBP upoważnionymi dyrektorami departamentów NBP ma przy tym charakter jednoinstancyjny³⁶.

Profesjonalny obrót złotem dewizowym może być wykonywany w formie działalności kantorowej. Stanowi ona regulowaną działalność gospodarczą polegającą na kupnie i sprzedaży wartości dewizowych oraz pośrednictwie w ich kupnie i sprzedaży. Jest ona regulowana i wymaga wpisu do rejestru działalności kantorowej. Przepisów o działalności kantorowej nie stosuje się przy tym do banków, oddziałów banków zagranicznych oraz do instytucji kredytowych i oddziałów instytucji kredytowych. Ustawodawca wprowadza przy tym wymóg niekaralności i fachowego przygotowania do wykonywania czynności. Za fachowe przygotowanie uznaje się ukończenie kursu obejmującego prawne i praktyczne zagadnienia związane z prowadzeniem działalności kantorowej, udokumentowane świadectwem, lub pracę w banku, w okresie co najmniej rocznym, na stanowisku bezpośrednio związanym z obsługą transakcji walutowych, udokumentowaną świadectwem pracy, oraz znajomość przepisów ustawy regulujących działalność kantorową, potwierdzoną złożonym oświadczeniem. W tym miejscu należy zauważyć, że ustawodawca skupia się na kwalifikacjach związanych z obrotem walutami. Tymczasem nieco odmiennych kwalifikacji wymaga obrót złotem dewizowym. Może to powodować problemy związane np. z weryfikacją autentyczności złotych monet, zwłaszcza nieobjętych gradingiem i bez certyfikatów.

Kontrolę udzielonych indywidualnych zezwoleń dewizowych, jak też działalności kantorowej wykonuje Prezes Narodowego Banku Polskiego. Kontroluje on nadto wykonanie obowiązków sprawozdawczych dotyczących danych w zakresie niezbędnym do sporządzania bilansu płatniczego oraz międzynarodowej pozycji inwestycyjnej. W przypadku stwierdzenia w wyniku przeprowadzonej kontroli

³⁵ E. Fojcik-Mastalska, *op. cit.*, s. 58-59; W. Wójtowicz, *op. cit.*, s. 111; A. Gorgol, [w:] W. Wójtowicz, A. Gorgol, *Prawo dewizowe z komentarzem*, Lublin 2011, s. 113.

³⁶ Zob. uzasadnienie wyroku NSA z 23.02.1994 r., sygn. akt III SA 1088/93, „Prawo Gospodarcze” 1995, nr 1, s. 34, Legalis nr 38382; E. Fojcik-Mastalska, *op. cit.*, s. 62; Z. Ofiarski, *Kontrola obrotu...*, s. 207.

nieprawidłowości przekazuje on kontrolowanej jednostce zalecenia pokontrolne. Natomiast w przypadku stwierdzenia w toku kontroli rażącego naruszenia przepisów prawa lub warunków udzielonego zezwolenia dewizowego kontrolerzy występują do Prezesa NBP albo dyrektora jednostki organizacyjnej NBP, który wydał zezwolenie dewizowe, o jego uchylenie. W przypadku stwierdzenia w toku kontroli rażącego naruszenia warunków wykonywania działalności kantorowej kontrolerzy występują do Prezesa NBP o wydanie decyzji o zakazie jej wykonywania.

Kolejnym elementem reglamentacji obrotu złotem dewizowym jest unormowanie art. 18 Pr.d. Nakłada ono na rezydentów oraz nierezydentów przekraczających granicę państwową obowiązek zgłaszania, w formie pisemnej, organom celnym lub organom Straży Granicznej, przywóz do kraju oraz wywóz za granicę złota dewizowego, bez względu na ilość. Potwierdzenie przywozu do kraju oraz wywozu za granicę wartości dewizowych lub krajowych środków płatniczych następuje przez odcisnięcie pieczęci używanej przez organ celny lub organ Straży Granicznej na obydwu egzemplarzach pisemnego zgłoszenia przywozu do kraju oraz wywozu za granicę wartości dewizowych lub krajowych środków płatniczych oraz zamieszczeniu na nich podpisu funkcjonariusza celnego albo funkcjonariusza Straży Granicznej. Zgłoszenie takie zatrzymuje organ celny lub organ Straży Granicznej dokonujący kontroli³⁷. Nadto rezydenci i nierezydenci są obowiązani przedstawiać organom celnym lub organom Straży Granicznej, na ich żądanie, przywożone do kraju lub wywożone za granicę wartości dewizowe. Organy celne oraz organy Straży Granicznej mogą także, w celu sprawdzenia, czy przywóz do kraju wartości dewizowych lub krajowych środków płatniczych oraz ich wywóz za granicę odbywa się zgodnie z przepisami ustawy, podejmować czynności kontrolne na zasadach i w trybie określonych w przepisach o kontroli celno-skarbowej lub kontroli granicznej (art. 20 Pr.d.).

W tym miejscu należy jednocześnie zauważyć, że Minister Finansów w § 3 rozporządzenia z dnia 20 kwietnia 2009 r. w sprawie ogólnych zezwoleń dewizowych³⁸ zezwolił rezydentom i nierezydentom przekraczającym granicę państwową z innymi państwami obszaru Schengen na odstępowanie od obowiązku zgłaszania organom celnym lub organom Straży Granicznej przywozu do kraju oraz wywozu za granicę złota dewizowego. Zbigniew Ofiarski trafnie zauważa, że zezwolenie to jest uzasadnione, ponieważ zniesiono kontrole na granicach wewnętrznych państw tej strefy³⁹.

³⁷ Zob. § 2 i 3 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 czerwca 2007 r. w sprawie sposobu dokonywania potwierdzenia przywozu do kraju oraz wywozu za granicę wartości dewizowych lub krajowych środków płatniczych oraz wzoru zgłoszenia przywozu do kraju i wywozu za granicę tych wartości lub środków, t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1068.

³⁸ Dz.U. Nr 69, poz. 597.

³⁹ Z. Ofiarski, *Kontrola obrotu...*, s. 209.

3. Regulacje ustawy o podatku od towarów i usług

Poza przepisami Prawa dewizowego obrót złotem został unormowany także przepisami ustawy o podatku od towarów i usług. Jej przepisy wprowadzają odrębną od pojęcia złota dewizowego definicję złota inwestycyjnego i oparte są na zasadach określonych w art. 344–356 dyrektywy 2006/112/WE⁴⁰. Celem wprowadzenia odrębnego unormowania jest wprowadzenie szczególnych zasad opodatkowania podatkiem od towarów i usług obrotu złotem inwestycyjnym. Zwolnione od podatku od towarów i usług są bowiem dostawa, wewnątrzwspólnotowe nabycie i import złota inwestycyjnego. Natomiast eksport towarów oraz wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów są opodatkowane podatkiem od towarów i usług przy zastosowaniu stawki podatku w wysokości 0%.

Przez złoto inwestycyjne rozumie się po pierwsze złoto w postaci sztabek lub płytek o próbie co najmniej 995 tysięcznych oraz złoto reprezentowane przez papiery wartościowe. Złote sztabki i płytki o niższej próbie, stanowiąc złoto w rozumieniu Prawa probierczego, nie będą zatem stanowiły złota inwestycyjnego. Kolejna kategoria złota inwestycyjnego to złote monety, które spełniają łącznie następujące warunki: posiadają próbę co najmniej 900 tysięcznych, zostały wybite po roku 1800, są lub były obowiązującym środkiem płatniczym w kraju pochodzenia, są sprzedawane po cenie, która nie przekracza o więcej niż 80% wartości rynkowej złota zawartego w monecie. Warunki te spełniać będzie większość powszechnych w obrocie monet, takich jak monety w systemie franka germinała i carskie ruble, austro-węgierskie korony, złote suwereny, marki Rzeszy czy amerykańskie złote dolary. Spełniają je także polskie emisje złotych monet NBP, w tym monety o nominałach 100 zł i 200 zł. Takich złotych monet nie traktuje się jako przedmiotów kolekcjonerskich o wartości numizmatycznej w rozumieniu ustawy o podatku od towarów i usług. Oczywiście należy pamiętać o tym, że przekroczenie ceny o więcej niż 80% wartości rynkowej złota zawartego w monecie przełoży się na uznanie monety za numizmat. W większości przypadków nadwyżka ta nie przekracza 20–30% i zależy od stopnia zachowania monety, jak też aktualnego popytu rynkowego na jej dany typ.

Złote monety korzystające ze szczególnych zasad opodatkowania złota inwestycyjnego zostały wyłączone z katalogu przedmiotów objętych szczególnymi zasadami opodatkowania dostawy towarów używanych, dzieł sztuki, przedmiotów kolekcjonerskich oraz antyków. Natomiast czynności, których przedmiotem jest złoto niespełniające przesłanek dla uznania go za złoto inwestycyjne, podlegają

⁴⁰ Dyrektywa Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, Dz.U. UE L z 2006 r. Nr 347, s. 1 z późn. zm. Szerzej zob. T. Michalik, *VAT. Komentarz*, Warszawa 2024, komentarz do art. 121, Nb. 1.

opodatkowaniu na zasadach ogólnych. Zwolnione od podatku od towarów i usług są nie tylko czynności, których przedmiotem jest złoto w postaci przedmiotu, lecz również transakcje niedotyczące złota w postaci materialnej, np. certyfikaty na złoto asygnowane lub nieasygnowane, kontrakty terminowe dotyczące złota inwestycyjnego⁴¹.

Wprowadzenie szczególnych zasad opodatkowania odnoszących się do obrotu złotem inwestycyjnym pociąga za sobą nałożenie na podatników dokonujących dostaw złota inwestycyjnego obowiązku prowadzenia ewidencji zawierającej dane pozwalające na prawidłowe rozliczenie podatku i sporządzenie informacji podsumowującej, w szczególności dane dotyczące: rodzaju sprzedaży i podstawy opodatkowania, wysokości kwoty podatku należnego, w tym korekty podatku należnego, z podziałem na stawki podatku; kwoty podatku naliczonego obniżającego kwotę podatku należnego, w tym korekty podatku naliczonego; kontrahentów; dowodów sprzedaży i zakupów. Ewidencja powinna zawierać także dane dotyczące nabywcy, które umożliwiają jego identyfikację⁴². Ten ostatni wymóg ma ułatwić kontrolę obrotu złotem inwestycyjnym na rynkach światowych, a także zapobiec nieprawidłowościom w zakresie korzystania przez podatników ze szczególnymi uprawnieniami przyznanymi im na gruncie podatku od towarów i usług np. z prawa określonego w art. 124 u.p.t.u.⁴³ Zgodnie bowiem z tym przepisem podatnik wykonujący powyższe czynności zwolnione od podatku ma prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego, na zasadach określonych w tym przepisie.

Zarząd Narodowego Banku Polskiego uchwałą z dnia 23.06.2016 r. zmieniającą uchwałę w sprawie warunków i zasad sprzedaży przez Narodowy Bank Polski monet, banknotów i numizmatów przeznaczonych na cele kolekcjonerskie oraz na inne cele⁴⁴ wprowadził ewidencję sprzedaży złotych monet spełniających kryteria określone w art. 121 ust. 1 pkt 2 ustawy o podatku od towarów i usług. Odbiorcy indywidualni nabywający takie złote monety zobowiązani są do podania danych umożliwiających ich identyfikację, tj. w szczególności: imienia, nazwiska, numeru PESEL, a w przypadku osób niebędących obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej i nieposiadających numeru PESEL – imienia, nazwiska, obywatelstwa oraz numeru dokumentu stwierdzającego tożsamość tych odbiorców. NBP przechowuje powyższe dane na potrzeby realizacji ustawowych obowiązków o charakterze ewidencyjnym. Ewidencja dotyczy zatem każdej ilości złota spełniającej przesłanki uznania go za złoto inwestycyjne.

⁴¹ W. Modzelewski, *Komentarz do ustawy o podatku od towarów i usług*, Warszawa 2025, komentarz do art. 121, Nb 2-3.

⁴² Zob. art. 125 w zw. z art. 109 ust. 3 u.p.t.u.

⁴³ W. Modzelewski, *op. cit.*, komentarz do art. 125.

⁴⁴ Monitor Polski z 2016 r., poz. 677.

W świetle rozwiązań ustawy o podatku od towarów i usług, wprowadzenie ewidencji jest konieczne dla zapobieżenia wyłudzeniom VAT. Przepisy ustawy w istocie uniemożliwiają anonimowe nabycie złota inwestycyjnego⁴⁵ od dostawcy stosującego się do przepisów ustawy. Skutkuje to jednak rozwojem szarej strefy ze względu na obawy inwestorów przed ujawnianiem przed organami podatkowymi posiadania złota. Możliwe jest także korzystanie przez kupujących z legalnych źródeł zagranicznych w ramach strefy Schengen i tym samym unikanie przekazywania swoich danych osobowych polskim organom podatkowym. Nie sposób nie zauważyć, że obowiązek ewidencjonowania wynika z przepisów unijnych, tj. art. 356 dyrektyw 2006/112/WE, a co za tym idzie, swoboda polskiego ustawodawcy w ewentualnej modyfikacji zakresu tego obowiązku jest ograniczona.

4. Regulacje ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu

Ustawodawca za instytucje obowiązane w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu uznaje m.in. przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową w rozumieniu Prawa dewizowego. Pociąga to za sobą konieczność wdrożenia przez tych przedsiębiorców procedur wymaganych powyższą ustawą. Nie wnikając szerzej w te zagadnienia, należy zauważyć, że w ustawie o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu zobowiązano instytucje obowiązane do przekazywania Generalnemu Inspektorowi informacji o przyjętej wpłacie lub dokonanej wypłacie środków pieniężnych o równowartości przekraczającej 15 000 euro, jak też o wykonanym transferze środków pieniężnych o równowartości przekraczającej 15 000 euro, z wyjątkami wskazanymi w ustawie. Jednocześnie zastrzeżono, że informacje te zawierają kwotę i walutę transakcji albo wagę i próbę złota dewizowego lub platyny dewizowej będących przedmiotem transakcji⁴⁶. Co istotne, ten wymóg dodano w wyniku uwagi zgłoszonej przez NBP⁴⁷. Powyższe obowiązki są zatem niezależne od tych, które są przewidziane w Prawie dewizowym oraz w ustawie o podatku od towarów i usług.

Dla określenia zasad zarządzania ryzykiem w działalności kantorowej obejmującej obrót złotem pomocne mogą być wytyczne Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (ang. *European Banking Authority*) EBA/GL/2023/04 w sprawie strategii i środków kontroli w zakresie skutecznego zarządzania ryzykiem prania

⁴⁵ Z. Ofiarski, *Kontrola obrotu...*, s. 202.

⁴⁶ Zob. art. 72 ust. 1 oraz ust. 6 pkt 5 u.p.p.f.t.

⁴⁷ K. Dygaszewicz, [w:] *Komentarz do ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*, [w:] *Prawo obrotu pieniężnego. Komentarz*, red. P. Zapadka, Warszawa 2023, komentarz do art. 72, teza 12.

pieniędzy i finansowania terroryzmu przy zapewnianiu dostępu do usług finansowych⁴⁸. W wytycznych wskazano m.in., że do celów obowiązków sprawozdawczych instytucje kredytowe i finansowe powinny określić w swoich strategiach i procedurach kryteria, które będą stosowane w celu określenia racjonalnych podstaw, na mocy których instytucje mogą podejrzewać, że pranie pieniędzy lub finansowanie terroryzmu ma miejsce lub występuje próba prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

Podsumowanie

Obecny poziom reglamentacji obrotu złotem nie jest wysoki. Przepisy Prawa dewizowego są bardzo liberalne i chronią w istocie pewność obrotu. Należy je ocenić pozytywnie. Sformułowane są co do zasady w sposób precyzyjny, a pewien zakres luzu decyzyjnego (np. w przepisie art. 10 Pr.d.) jest potrzebny i nie był dotychczas nadużywany. Konieczne jest jednak skontrolowanie, czy podmioty dokonujące obrotu złotem dewizowym posiadają do tego uprawnienia, w tym, czy są wpisane do stosownego rejestru działalności kantorowej.

Z uwagi na dywersyfikację pojęcia złota dewizowego oraz złota inwestycyjnego, dla dokonania oceny statusu transakcji złotem konieczne jest dokonanie jej całościowej analizy – złoto może mieć bowiem charakter złota dewizowego, złota inwestycyjnego, złota dewizowego oraz inwestycyjnego bądź ani złota dewizowego, ani złota inwestycyjnego (np. złota moneta z 1799 r.). W konsekwencji do transakcji takich należy podchodzić z należytą dozą ostrożności.

Regulacje ustawy o podatku od towarów i usług z uwagi na szczególne preferencje związane z dostawą złota inwestycyjnego wprowadzają obowiązki ewidencyjne, które stanowią dla inwestorów w istocie jedyną regulacyjną uciążliwość związaną z nabywaniem takiego złota. Wobec faktu, że ustawodawca nie przewidział automatycznego przekazywania takich informacji organom podatkowym, zakres gromadzenia informacji o posiadaczach złota inwestycyjnego zależy od praktyki organów podatkowych. Natomiast rzeczywistym problemem jest wysoki poziom nieufności inwestorów, zwłaszcza drobnych, do organów podatkowych oraz do celów gromadzenia przedmiotowych danych. W powszechnym dyskursie z trudem przebijają się argumentacja o konieczności ochrony fiskalnych interesów państwa związanych z preferencjami dla inwestycji w złoto inwestycyjne. Łatwość wprowadzania restrykcyjnych regulacji w powiązaniu z doświadczeniami historycznymi powodują, że inwestorzy z dużą dozą podejrzliwości odnoszą się do podawania swoich danych

⁴⁸ https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2023/EBA-GL-2023-04/Translations/1061471/GLs%20on%20MLTF%20risk%20management%20%28EBA%20GL%202023%2004%29_PL_COR.pdf [dostęp: 13.04.2024].

osobowych w związku z nabywaniem złota inwestycyjnego. Natomiast korzystanie przez nich z niepewnych źródeł naraża ich na oszustwa, a dodatkowo prowadzi do uszczuplenia wpływów podatkowych państwa. Jest to w mojej ocenie największy problem w zakresie reglamentacji obrotu złotem. Być może rozwiązaniem byłaby dywersyfikacja nabywców – na tych, którzy nabywają duże ilości złota (np. o równowartości przekraczającej 15 000 euro), oraz na drobnych „ciułaczy” odkładających kilkaset złotych z emerytury na zakup przysłowiowej „świnki”. Wymaga to jednak zmian na szczeblu unijnym.

Odrębnym problemem są przepisy ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, która wprowadza wiele dolegliwych i dyskusyjnych rozwiązań normatywnych, które jednak dotyczą ogółu transakcji, a nie tylko obrotu złotem. Stąd wątek ten został potraktowany w niniejszym opracowaniu w sposób marginalny.

Literatura

- Bidziński Z., Sosnowski K., *Ustawodawstwo dewizowe*, Warszawa 1974.
 Borkowski T., Jerzak S., *Polskie prawo dewizowe*, Warszawa 2003.
 Fojcik-Mastalska E., *Prawo dewizowe. Komentarz*, Wrocław 2008.
 Grzegorzczak T., *Ustawa Prawo dewizowe. Komentarz*, Warszawa 2003.
 Kubiak R., *Prawo dewizowe*, Warszawa 2009.
 Lejman-Gąska A., *Złoto jako środek tezauryzacji na tle innych kierunków lokowania wolnych środków finansowych w postaci materialnej przez polskie gospodarstwa domowe w dobie pandemii COVID-19*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie” 2021, nr 4.
 Michalik T., *VAT. Komentarz*, Warszawa 2024.
 Modzelewski W., *Komentarz do ustawy o podatku od towarów i usług*, Warszawa 2025.
 Ofiarski Z., *Kontrola obrotu złotem inwestycyjnym oraz złotem dewizowym w Rzeczypospolitej Polskiej – uwarunkowania i zasadnicze dylematy*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2023, vol. 28, nr 2.
 Ofiarski Z., *Prawo dewizowe. Komentarz*, Warszawa 2003.
 Prusak F., *Prawo dewizowe. Komentarz*, Warszawa 2001.
 Skoczylas J.J., *Prawo dewizowe. Komentarz*, Warszawa 2006.
 Witkiewicz T., *Inwestowanie w złoto i srebro*, Szczecin 2015.
 Witkiewicz T., Wąsala K., *Numizmatyka bez tajemnic*, Szczecin 2009.
 Wójtowicz W., Gorgol A., *Prawo dewizowe z komentarzem*, Lublin 2011.
 Zapadka P., *Komentarz do ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*, [w:] *Prawo obrotu pieniężnego. Komentarz*, red. P. Zapadka, Warszawa 2023.